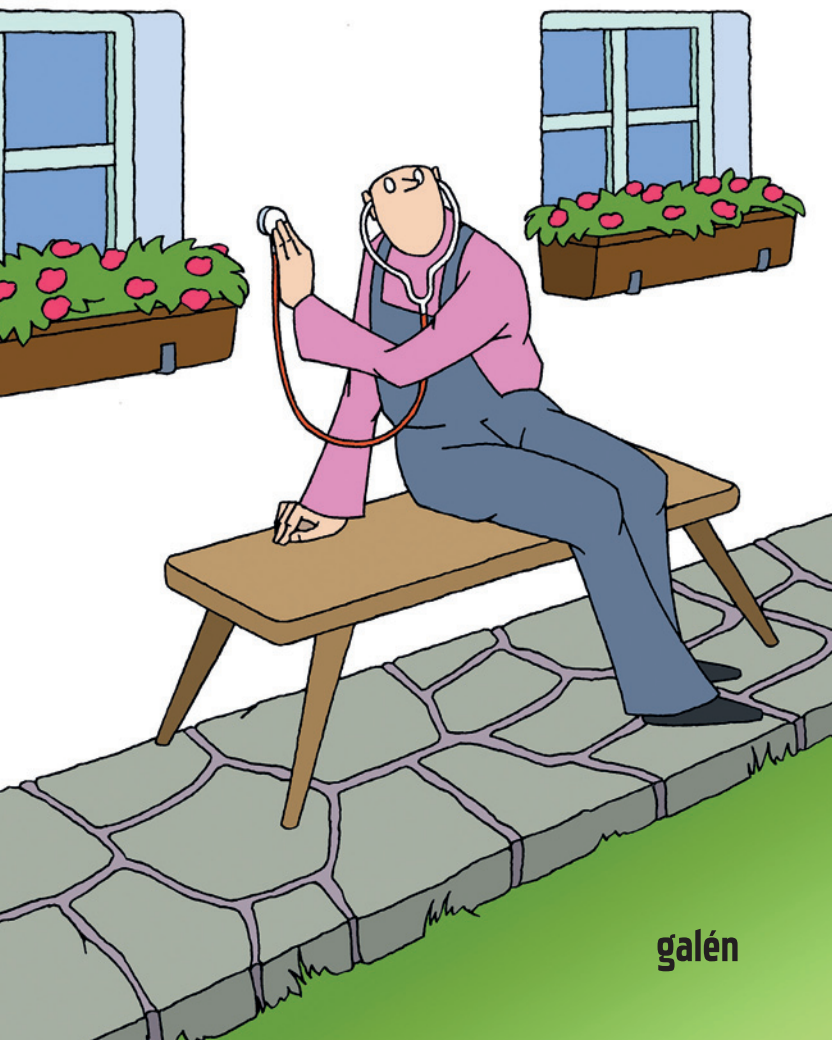

chalupářův DRUHÝ DECH

Miroslav Kala

galén

chalupářův DRUHÝ DECH

Miroslav Kala

galén

Všechna práva vyhrazena.

Tato publikace ani žádná její část nesmí být reprodukována, uchovávána v rešeršním systému nebo přenášena jakýmkoli způsobem (včetně mechanického, elektronického, fotografického či jiného záznamu) bez písemného souhlasu nakladatelství.

© Miroslav Kala, 2016

Illustrations © Miroslav Barták, 2016

© Galén, 2016

ISBN 978-80-7492-261-9 (PDF)

ISBN 978-80-7492-262-6 (PDF pro čtečky)

Věnování

Tuto knihu věnuji všem tvorům, kteří snáší, kupí, vrství či jinak zpracovávají materiál za účelem vybudování hnízda, nory, iglú, chýše, domku, mrakodrapu či jakéhokoli jiného příbytku. Avšak myší rodině, která si u nás na chalupě zařídila bydlení v mé peřině, věnuji mrazivou vzpomínku. Současně upozorňuji všechny její členy, že jim to propříště tak hladce neprojde.

Poděkování

Děkuji panu Miroslavu Čeplovi st. z Budětska a jeho rodině za významnou jazykovou pomoc při korekturách dialogů v hanáckém nářečí.

Autor

Chalupář spisovatelem

Už jako student jsem si přál napsat knihu. Samozřejmě úspěšnou knihu, jak jinak. Můj profesní i osobní život mě během let řádkou knížek obdařil, některé odborné knihy získaly svá ocenění, jedné z pohádkových knížek se podařilo totéž.

Přiznám se, že jsem kdysi autorům světových bestsellerů pořádně záviděl. A také jsem se u nich pokoušel najít inspiraci. Pak jsem se dočetl, že jeden z literárních velikánů nabízel svůj rukopis k vydání řadu let. Neustále byl nucen své dílo přepracovávat, až propadl do stavu těžkého zoufalství. Svou spisovatelskou i životní kariéru ukončil z vlastní vůle otravou výfukovými plyny, které si hadicí zavedl do kabiny svého chevroletu. Kniha vyšla až po jeho smrti, dočkala se překladů do mnoha jazyků a získala cenu Los Angeles Times za nejlepší beletristické dílo, Faulknerovu cenu PEN klubu a cenu Pulitzerovu...

Nesnadné osudy mnoha dalších slavných literátů mě odkazují do mezí vykolikovaných pokorou a vděčností i za malá dobra a skromné úspěchy. Rozhodně již žádnému spisovateli nic nezávidím a ve skrytu duše se raduji ze všech bílých stránek oživených vlastnoručně napsanými slovy.

Profese lékaře může být nevyčerpatelnou studnicí literární inspirace. Po třech desítkách let v bílém plášti by určitě bylo o čem psát. Příběhy začínající slovy: »To jsem vám jednou operoval...« anebo »Jednou po půlnoci nám na kliniku dovezli...«, by se snadno mohly stát čtivým a populárním brakem tím spíše, že na rozdíl od bulvárního tisku by byly pravdivé a fakticky přesné. Je štěstím, že na tyto historky, z nichž některé jsou velmi pikantní, se vztahuje povinnost

profesionální mlčenlivosti. A kromě toho, psaní literárně i eticky přijatelných klinických povídek mě v těchto časech, kdy si na chvíli od medicíny rád odpočinu, nijak neláká.

Proč jsem vlastně začal psát tuto knihu? Protože psát o chalupaření je práce docela zábavná. Text mi najednou zavoní létem, kouřem z hořících polínek a zašumí listím starého ořešáku. Znovu si připomenu to pěkné, co nám chalupaření přineslo. A také proto, abych se u zážitků méně příjemných pokusil zjistit, zda přece jen nepřispěly k našemu osobnostnímu růstu anebo zda nebyly součástí složitější události, která v závěru skončila šťastně, což by se nikdy nestalo bez předchozího šlápnutí do louže, bláta či do něčeho ještě mnohem horšího.

Chalupář–spisovatel musí psát v čase, který lze nazvat časem ukradeným. Vždy ho tíží výčitky svědomí, že raději neposekal trávník, nevyplel záhon či nenatřel plot.

Na vydání své první knihy o chalupaření, která vznikla před léty, vzpomínám moc rád. Očekával jsem tehdy její příchod stejně nedočkavě jako otec narození prvního potomka. Chalupář–spisovatel je ješitný a dětsky naivní. Využije každou příležitost, aby se mohl knihou pochlubit. Mám pěkné vzpomínky na autogramiádu v malém knihkupectví. Nikdy nezapomenu, jak jsem se krčil u nízkého stolku, který spolu se mnou překážel zákazníkům pátrajícím po něčem od Haliny Pawlowské, Michala Viewegha anebo sháněli Zákoník práce.

Svou první chalupářskou knihou jsem obdaroval členy rodiny blízké i vzdálené, přátele a známé. Poněkud neuváženě jsem jeden z výtisků věnoval i paní Plavajzové, která byla zmíněna v jedné z kapitol. Paní Plavajzová však, bohužel, na rozdíl od některých jiných obdarovaných, knihu četla. A to byl kámen

úrazu. Naštěstí rozumní a vlídní sousedé paní Plavajzové její rozhořčení rozmluvili, takže mi po čase opět začala odpovídat na pozdrav a na usmířenou mi věnovala plato slepičích vajec.

Podaroval jsem i jiné sousedy. Jen ať vidí, s kým mají tu čest dýchat svěží venkovský vzduch!

»Já čtu enem dedektyfky,« obracel knížku rozpačítě v mozolnatých rukách zdobených černými nehty jeden z nich. Za cenu pomačkání stránek se mu podařilo knížku prolistovat, a když nenašel nic, co by svědčilo o krvavém mordu, odložil ji na hromadu polen a bez poděkování i bez pozdravu si šel zase po svém.

»Co to je?« potěžkal knihu další ze sousedů. »Tím já topím,« soustředěně prohlédl pevnost vazby, protože na základě letitých zkušeností dobře věděl, že svázané listy nechťejí hořet, a tudíž je třeba knihu při rozdlávání ohně rozškubat. Marně jsem očekával přátelské poplácání po rameně.

»Mařo!« zařval bez varování směrem k mému obličejí, takže jsem ucítil mocný proud vzduchu parfémovaný rumem. U chalupy vrzla branka. Přišla Mařa s náručí natrhaných kopřiv, beze slova chňapla knihu a aniž na ni pohlédla, položila si ji navrch na kopřivy. Pak šla svůj náklad někam odklidit. Nepůsobila dojmem, že by si šla číst. Mařa nečetla. Nikdy. Nic.

»É, co to jééé?« dorazil mé notně nabourané spisovatelské sebevědomí další chalupník. Otřel si do montérek ruce od malty a neskrýval rozpaky, které dle všeho pramenily z důvodu, že ke knize nebyl přiložen otvírák. Natáhl jsem do nosu vlahý jarní vzduch a zařekl se, že to byl můj poslední literární počín. S pocitem hořkosti jsem se pustil do rozhrabování krtinců.

Uplynuly týdny. Několik obdarovaných, se kterými jsem se poté setkal, zareagovalo docela překvapeně:

»Jo, tak tos napsal ty? No, ještě jsem se k tomu nedostal...«

Náplastí pro mou raněnou spisovatelskou duši byla spontánně a radostně pronesená ujistění, že »to« se zájmem přečetla celá rodina. Potěšení a útěchu mi přinesla neznámá starší paní ve vesnickém obchodě, která mě zatahala za rukáv a prohlásila něco o skvělé zábavě. Hodná babička Zahradníčková mi k vydání knihy upřímně a srdečně gratulovala a třásla mi rukou přes náš společný plot, což by mě velice těšilo, kdyby mi během tohoto slavnostního aktu nerozdírala paži o rezavé pletivo.

»Já sem se nad tím smála a brečela až do třech do rána,« tiskla mi mocně pravici, zatímco já přemýšlel, kdy jsem byl naposledy očkován proti tetanu.

Jedna ze sousedek mou knihu předčítala svému choti natírajícímu renovovaný šatník. Nežřízený smích obou manželů měl za následek zhoršenou kvalitu nátěru, protože pán špatně roztíral.

Knihu jsem postupně předal všem lékařům, které jsem jako pacient navštívil s nadějí, že na mě budou mít památku nejen ve zdravotnické dokumentaci. Vždy mě potěšila slova uznání jako třeba: »No, kdo by to do tebe řekl?«

Poněkud méně mě potěšily lehce jedovaté poznámky typu: »Kde na to vůbec bereš čas?« anebo »Ty máš čas i na tohle?«

Největší potěšení hýčkáající mou ješitnost mi přinesli lékaři, kteří se domáhali další knihy s tím, že se jim ta první líbila a čekají na pokračování. Zvláště jedna kožní lékařka, vášnivá čtenářka, pronesla stylem hodným spíše razantního a rozhodného chirurga:

»Tak kdy už zase něco napíšeš?« Odpověděl jsem, že nemám kdy, není čas, mám příliš mnoho práce.

»Práce počká,« odsekla docela drsně, zatímco zkoumala bradavice na plosce mé nohy.

Bylo mi jasné, že bych měl opět něco napsat, jinak se na mě dermatoveneroložka vykašle a bradavic se

nezbavím. Jako neodůvodněné jsem potlačil podezření, že mi schválně doporučovala neúčinné masti, aby mi při každé ambulanci kontrole připomněla, že jí dlužím novotou vonící výtisk s věnováním.

»Tak co?« podívala se mi po měsíci zpřímá do očí a pomačkala mou nohu jako tlačítka od výtahu.

»No, jsou tam pořád,« zhodnotil jsem přetrvávající patologický nález na své noze.

»O tom teď nemluvím... tak kdy už konečně začneš psát?«

O pár dní později, aniž bych v sobě dokázal probudit alespoň náznak pocitu spisovatelské sebedůvěry a s naprosto nejistou vyhlídkou na vydání mé druhé chalupářské knihy, jsem se pustil do práce...

Došel jsem k závěru, že osud připravované knihy se bude pohybovat v rozmezí úsečky, která je dána dvěma body. Jeden z bodů lze označit za bezduché upálení pologramotným barborem a druhý za literární nanebevstoupení. Rozhodující slovo bude patřit čtenářům. A tak vznikla kniha pojednávající o zdánlivě obyčejných a bezvýznamných událostech. Ale v žádném životě není jediný příběh, který by byl úplně obyčejný. Vždy je součástí individuálního lidského osudu, neopakovatelného a jedinečného.

Zápraží svatého Petra

Svatyně sloužící náboženským obřadům bývají zpravidla artefakty z kamenného zdiva či mramoru anebo jejich kombinací. Výtvarná stránka věci bývala přenechána význačným umělcům své doby. Snad se

to může jevit jako absurdní, ale přes všechny snahy tvůrčích géniů nejsou nejúžasnější hmotou v bazilice svatého Petra ve Vatikánu ani klenby, ani sochy, ani nádherné obrazy, ale na dlažbu spadlý vlas bezjmenného návštěvníka obsahující zcela jedinečnou a neopakovatelnou deoxyribonukleovou kyselinu. (Z hlediska náboženské víry je samozřejmě největším zázrakem v každém kostele či chrámu v Kristovo tělo proměněná hostie.)

Pokornou a skromnou boží svatyní je pro mě zápraží naší chalupy. Kyselina deoxyribonukleová rozehrává všude kolem svou Ódu na radost. Pozoruji kosa poskakujícího v trávě. Podstata našich těl je složená ze stejných stavebních kostek. Máme však řadu odlišností. Jeho zpěv velebili básníci. Po mně kdysi dávno hodila v hodině hudební výchovy zoufalá učitelka Pluháčková zpěvník. Nyní vím, že i rozzlobené učitelky mají svou genetickou informaci poskládanou ze stejných partikulí jako já či kos, byť bych s tím tehdy rozhodně nesouhlasil.

Pohlédnu-li na stébla trávy, třepetající se listí a zpěvně ptactvo v korunách starých stromů, stávám se pozorovatelem zázraku. Mám možnost sledovat živoucí hmotu během čtyř ročních období, v průběhu dne či noci. Hledím na hmotu, která kyne jako těsto. Jediným problémem pozorovatele je krátká doba sledování, omezená délkou či spíše krátkostí lidského života. Nemám nejmenší naději, že bych směl zahlédnout, jak z pomyslného těsta vznikne chléb. Nehrozí mi, že bych v případě nepříznivého vývoje světa spatřil návrat všeho živého do výchozí podoby hvězdného prachu. Během mého života sýkorkám nenarostou šupiny ani srst. Nenaučí se používat nástroje. Nezvládnou artikulovanou řeč. Z jejich vajíček se narodí zcela stejné sýkorky, jako byly ony samy. Než umřu, žádnému slimákovi z naší zahrady nenarostou končetiny. Ani jeden ze zajíců poskakujících po poli

za naším plotem se nenaučí lézt po stromech, byť by mu listy jabloní chutnaly sebevíc.

Položím-li na dlaň semínko traviny, uvědomím si jeho obrovský potenciál. Výšku budoucího stébla a bohatost klasu. Stačí pár týdnů, a v něm skryté tajemství bude prozrazeno. Ale jak budou vypadat potomci dnešních travin, stromů a sýkorek za tisíce či miliony let? Jak bude jednou znít úder zobáku neúnavného strakapouda do letitého kmene? Je neuvěřitelné, že zahrada plná zeleně a živočichů, jejíž existence ve vesmíru je z hlediska pravděpodobnosti téměř vyloučená a zhora nepravděpodobná, tady prostě – je. Z nekonečného pásu filmu o vývoji vesmíru a přírody zahlédnu během svého života jen pár políček. Všechna předchozí políčka a také všechna ta, která teprve přijdou, zůstanou pro mě neznámá. A těm, která jsem letmo shlédl, stejně pořádně neporozumím. Proto pro mě zůstává příroda tím největším chrámem, ve kterém hostii nahrazuje slunce či měsíc.

Sedím na zápraží, bafám z dýmky a na poznámky rodiny, že příliš kouřím, reaguji prohlášením, že „trénuji“ na stáří. Přípravu na pozdní věk není radno podceňovat. Tvrdí to psychologové, sociologové a snad nejhlasitěji krvelační finančníci, bažící po úsporách občanů, kterým slibují budoucí zisky. Ano. Na stáří je třeba se řádně připravit. S odpovědností sobě vlastní pořídil jsem si již některé nutné propriety, tedy značkovou dýmku a krabičku kvalitního tabáku. Ostatní předměty denní potřeby provázející seniory na sklonku života, mám na mysli zuby v hrnku, francouzské hole a hygienické pomůcky maskující problémy se základními biologickými potřebami, zatím velkoryse opomím.

Vonný kouř z dýmky stoupá k modrému nebi, v zahradě koncertuje ptačí sbor, slunce se opírá do stavení, které chrání zápraží před větrem. Nic mě nebolí, netrpím dušností, své občasné zdravotní neduhy

pokládám za vcelku snesitelné, na další krabičku tabáku peníze mám. V hlavě mi vyvstává otázka, zda tu takhle budu sedět ještě za deset, dvacet či dokonce třicet let? Jak mi asi bude? Jak budu vnímat své tělo, své Já, své blízké, živý plot, krtince, slunce, mraky a ptačí zpěv? Dovolí mi chátrající síť neuronů prožívat zážitky podobné těm, které mám dnes?

Mé povolání mi přineslo poznatek, že staří lidé, kteří nejsou zatíženi výčitkami svědomí a kteří se dokázali vyrovnat s prožitými křivdami, žijí lépe. A tak se na zápraží své chalupy prodírám džunglí myšlenek a snažím se pohlédnout na svůj život způsobem, o kterém si docela naivně myslím, že by mohl používat svatý Petr u nebeských bran. Pokouším se vyplnit pomyslné daňové přiznání ze všeho, co jsem kdy v životě vykonal či nevykonal, ač jsem to učinit měl. Výsledek dvakrát podtrhnu a budu doufat, že svatý Petr ke mně bude stejně vlídný jako ta milá a ochotná správkyně mých daní z finančního úřadu. A na paní učitelku Pluháčkovou, která mě nechala na konci školního roku zaplatit zpěvník, který sama poškodila, vzpomínám po letech docela rád.

A zítra ještě není pátek?

Pokud je mi známo, o relativitě času se Albert Einstein zmiňuje dosti neúplně. Není divu, když o víkendech nesekl trávu, neštípal polínka a nenatíral plot. Je zjevné, že mu chybějící chalupářské zkušenosti nedovolily pojmout teorii relativity komplexněji. Dovolte mi tedy, abych tento, příznejme si, nezanedbatelný nedostatek, alespoň trochu napravil.